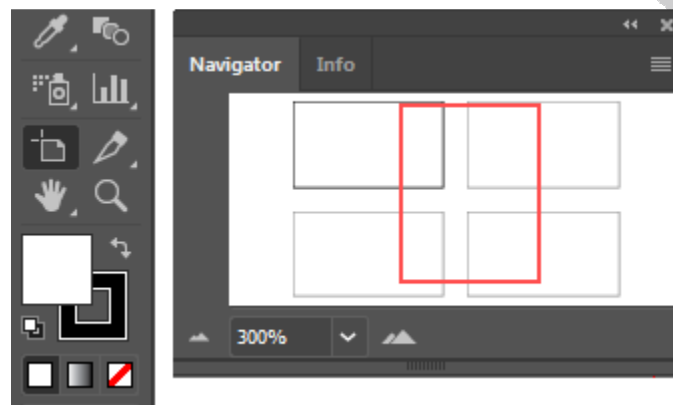

Navigacija u okviru dokumenata

Ova nastavna jedinica sastoji se od niza informacija pomoću kojih ćemo se kretati kroz dokument. Upoznaćemo se sa alatima za navigaciju i celokupnim panelom Navigatora. Lekcija takođe sadrži niz prečica za određene alate za navigaciju, koje će nam olakšati i ubrzati rad u Illustratoru.

U toku rada na dokumentu i njegovim stranicama poželete da se prebacite sa jedne stranice na drugu, da uveličate stranicu radi detaljnijeg pregleda ili crtanja, da poredite dobijene rezultate na jednoj i drugoj stranici itd. Kako bi vam taj rad bio olakšan i ubrzan, Adobe Illustrator nudi **alate za navigaciju**, kao i panel **Navigator**.

Slika 5.1. Alati za navigaciju i panel Navigator

Hand Tool

Alat koji se veoma često koristi je **Hand Tool** (čija je tastaturna prečica **H**, ali u slučaju kada želite samo na sekundu da se prebacite na ovaj alat i vratite na aktivan s kojim ste radili, koristite taster **Space**). Hand Tool se nalazi u **Tool Boxu** i izgleda poput raširene šake, s obzirom na to da pomoću nje „zgrabite“ dokument i pomerate ga u okviru ekrana. Važnost ovog alata potvrđuje i to što je dobio najveće dugme na tastaturi za svoju prečicu – **Space**. Onog momenta kad uveličate neki dokument preko 100%, bićete primorani da koristite ovaj alat radi bolje navigacije.

Držeći Space, kliknite kursorom bilo gde unutar dokumenta; ne puštajući taster Space, pomerajte (prevlaćite) kursor u željenom pravcu dok držite levi taster. U slučaju da ne vidite neke delove dokumenta, možete ih prevući na ovaj način u okvir preglednog dela na radnoj površini.

Zoom Tool

Pored alata Hand Tool nalazi se alat **Zoom Tool (Z)**, koji ima ikonicu lupe.

Da biste izvršili komandu **Zoom In** (uveličati prikaz dokumenta), izaberite Zoom Tool, a zatim kliknite unutar dokumenta. Ova komanda će rezultirati povećanjem dokumenta na monitoru, bez vršenja ikakvih izmena na samom dokumentu. Kursor će zatim izgledati poput lupe sa znakom plus u sebi. Mesto na kojem držite kursor lupe, kada uveličavate dokument, jeste mesto koje će biti uvećano u novom prikazu kao centralno na radnoj površini.

Da biste izvršili komandu **Zoom Out** (umanjiti prikaz dokumenta), držite **Alt**, a zatim kliknite unutar dokumenta. Ova komanda će rezultirati smanjivanjem dokumenta na monitoru, bez vršenja ikakvih izmena na samom dokumentu. Onog momenta kada držite taster Alt, kursor više nema plus u sebi, već minus. Mesto na kojem držite kursor lupe kada umanjujete jeste mesto koje će biti centralno u novom umanjenom prikazu u okviru radne površine.

Sve ovo možete da radite i u slučaju kada je izabran bilo koji drugi alat. Ako kliknete desnim klikom u okviru radne površine, otvoriće se meni sa opcijama, među kojima su ponuđeni Zoom In i Zoom Out.

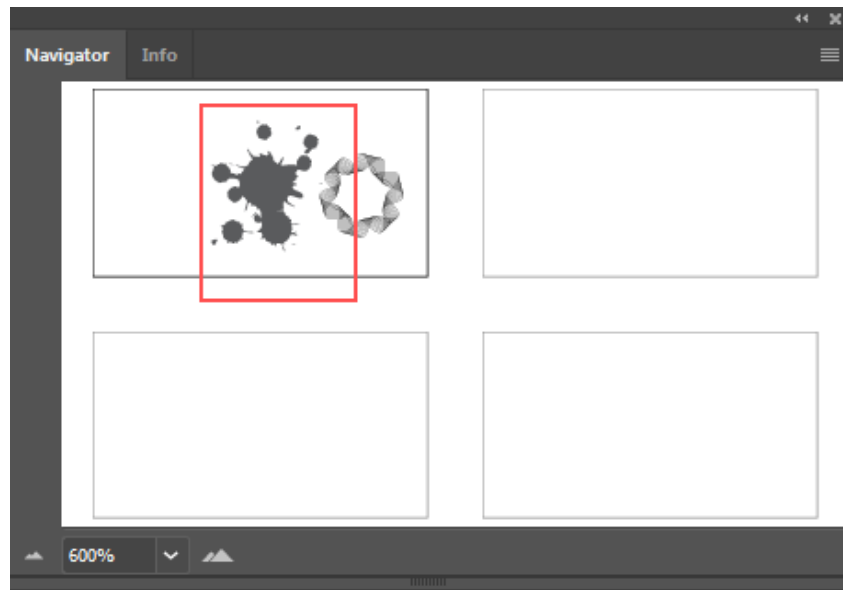
U poslednjoj verziji je novina i mogućnost animiranog uvećanja ili umanjenja prikaza dokumenta, odnosno funkcionalnost najbližnja Scrubby Zoom opciji iz Photoshopa, o kojoj će kasnije u toku kursa biti više reči. Ukoliko je u **Preferences>GPU Performance** sekciji štrikliran **Animated Zoom** check box, biće moguće zumiranje dokumenta u realnom vremenu. Tada, kada je aktivan **Zoom** alat, klikom i prevlačenjem nadesno prikaz dokumenta se postepeno uvećava, dok se klikom i prevlačenjem nalevo prikaz dokumenta umanjuje. Ovo je posebno korisno pri upotrebi prečice za privremeno aktiviranje Zoom alata, koja je preuzeta iz Photoshopa. Držeći **Ctrl + Space**, dok je aktivan neki drugi alat, privremeno se aktivira Zoom Tool, i prevlačenjem nadesno i nalevo zumiranje se izvodi u realnom vremenu. Ukoliko Animated Zoom Checkbox nije štrikliran u Preferences>GPU Performance dijalogu, zumiranje će se izvoditi tradicionalnom Marquee metodom.

Najbolji i najlakši način jeste da naučite njihove tastaturne prečice, jer će vam one značajno olakšati rad u Illustratoru.

- **Ctrl+Space** – privremeno aktiviranje Zoom alata dok je aktivan neki drugi alat;
- **Ctrl++** – uveličava trenutni prikaz na ekranu (držite Ctrl i taster +);
- **Ctrl+-** – umanjíće trenutni prikaz na ekranu (držite Ctrl i taster -);
- **Ctrl+0** – **Fit Artboard in Window** uveličava/umanjuje aktivnu stranicu dok cela ne stane u radnu površinu;
- **Alt+Ctrl+0** – **Fit All in Window** uveličava/umanjuje sve stranice dok ne stanu cele u radnu površinu;
- **Ctrl+1** – uveličava/umanjuje aktivnu stranicu do razmere 1:1, tj. **Actual Size**.

Pritiskom na taster **Tab**, u bilo kom modu možete privremeno sakriti panele sa ekrana i time sebi omogućiti više prostora za rad, dok ih ponovni pritisak na taster Tab vraća.

Sve što smo radili pomoću ova dva alata možemo učiniti i iz panela **Navigator**. Pokrenućete ga komandom **Window > Navigator**, a on će se pojaviti kao zaseban panel u okviru radne površine, koji sada možete pripojiti grupi panela s desne strane, ili se jednostavno koristiti njime trenutno, a potom ga minimizovati u ikonicu ili isključiti.

Slika 5.2. Crveni pravougaonik ukazuje na deo stranice koji je trenutno uvećan i vidljiv na ekranu

Najveći deo mesta u panelu predstavlja prozor koji prikazuje umanjenu verziju trenutno aktivnog dokumenta.

Ukoliko je vaš dokument velik, prilikom 1:1 uveličanja (Actual Size), odnosno kada je dokument na 100% svoje veličine, nećemo moći da ga vidimo celog u okviru ekrana.

Veličina 100% je *actual size* nekog dokumenta. U Illustratoru se dokumenti mogu zumirati i na veće veličine radi lakšeg vršenja izmena na njima.

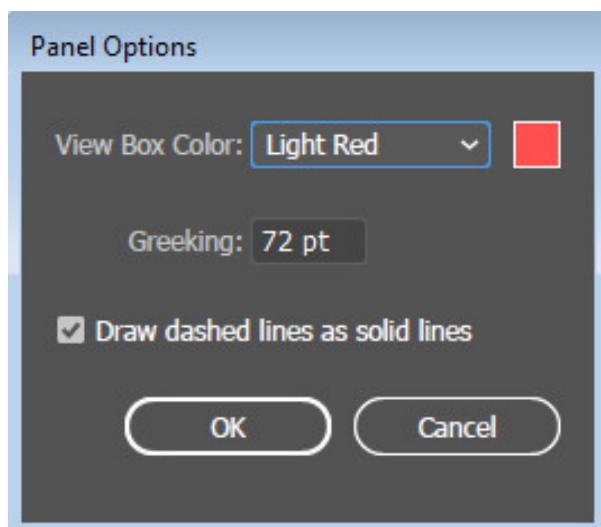
Crveni kvadrat (**View Box**) koji se nalazi u prozoru za pregled panela Navigator pokazuje koji deo dokumenta je trenutno vidljiv na ekranu u okviru radne površine. Ako želite da prikazete neki drugi deo dokumenta:

- pozicionirajte kursor unutar panela Navigator i kursor će se pretvoriti iz strelice u prikaz šake (Hand Tool);
- pomerite crveni kvadrat (**View Box**), vidljivi deo oblasti dokumenta, na deo slike koji želite da prikazete.

U donjem delu panela sa leve strane nalazi se tekstualno polje, koje služi za prikazivanje procenta uvećanja ili smanjenja prikaza trenutno aktivnog dokumenta u odnosu na njegovu stvarnu veličinu – **Zoom Level** (nivo uveličavanja). U njega možete uneti željenu numeričku vrednost i time preciznije podesiti nivo uveličavanja dokumenta.

Pored njega nalazi se klizač. Prevlačenje klizača na levu stranu rezultiraće komandom Zoom Out, tj. imaćete utisak kao da se dokument udaljava, dok će prevlačenje klizača na desnu stranu rezultirati komandom Zoom In, tj. efektom kao da se dokument približava.

Ako želite da promenite boju **View Boxa** iz crvene, kliknite kursorom na dugme za opcije panela (Panel Options...) i pred vama će se prikazati prozor:

Slika 5.3. Boja velikog kvadrata prikazuje trenutnu boju; iz padajućeg menija Color izaberite boju koju želite, zatim kliknite na OK

U opcijama ovog panela, pored Panel Options... opcije, postoji i opcija View Artboard Content Only. Ukoliko štrikirate ovu opciju, u panelu Navigator neće biti prikazane sve stranice aktivnog dokumenta, već samo trenutno aktivna stranica.

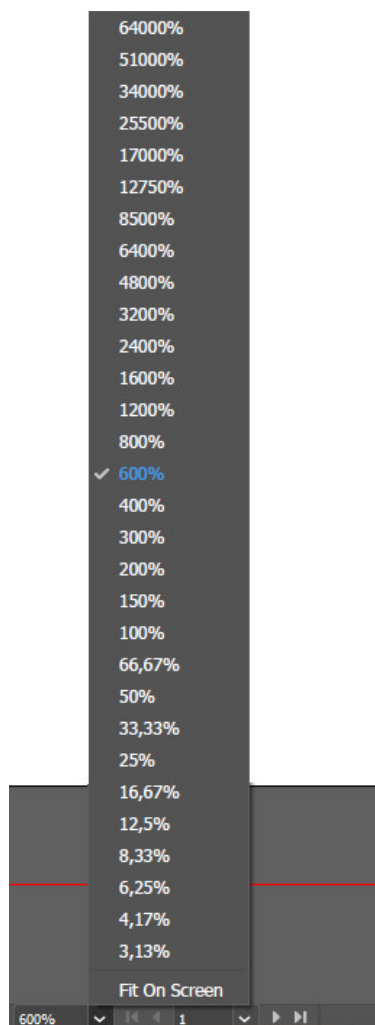
Već smo se upoznali sa tim da određenu vrstu navigacije dokumenta možemo ostvariti i iz panela Artboards. Ako u njemu dva puta kliknemo na ime stranice, aktiviraćemo je i uveličati na **Fit Artboard in Window** opciju.

Na dnu radne površine postoje dodatne opcije koje olakšavaju navigaciju u okviru dokumenta.

Slika 5.4. Informacije o nivou uvećanja i trenutno aktivnoj stranici u donjem levom uglu prozora

Počevši s leve strane, najpre vidimo trenutni **Zoom Level** dokumenta, tj. aktivne stranice. Ukoliko kliknete na trouglič s desne strane, otvoriće se padajući meni u kojem možete da izaberete ponuđene vrednosti za nivo uveličavanja.

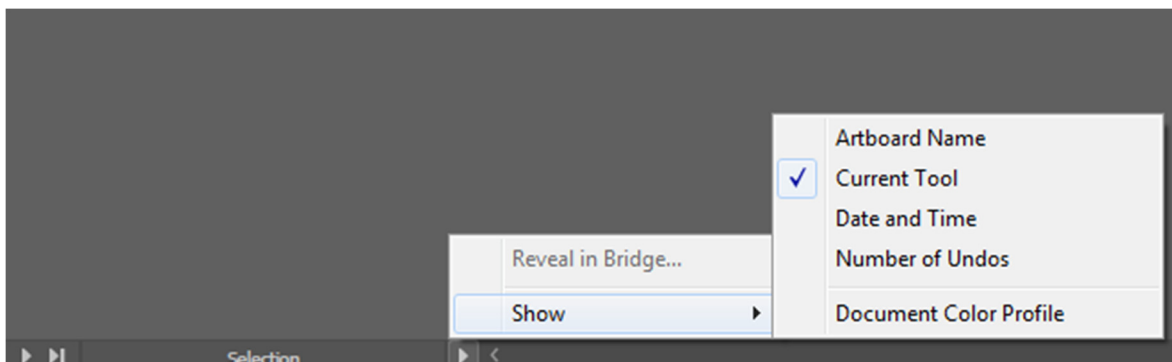
Slika 5.5. Zoom Level menu

Potom sledi prozor **Artboard Navigation**, u kojem su prikazani redosledni broj i ime aktivne stranice. Klikom na padajući trouglič s desne strane, možete izabrati neku drugu stranicu kao aktivnu, i ona će biti prikazana u **Fit Artboard to Window** opciji. Pomoću dve strelice s desne strane ovog prozora, možete preći na prvu stranicu (**First**) ili prethodnu (**Previous**), dok pomoću strelica iza možete preći na sledeću stranicu (**Next**) ili poslednju u dokumentu (**Last**), i time novoprikazanu uveličati dok cela ne stane na radnu površinu:

Slika 5.6. Artboard Navigation

Na kraju se nalazi ispisana određena informacija o dokumentu, koju možemo izabrati iz padajućeg menija u podmeniju Show:

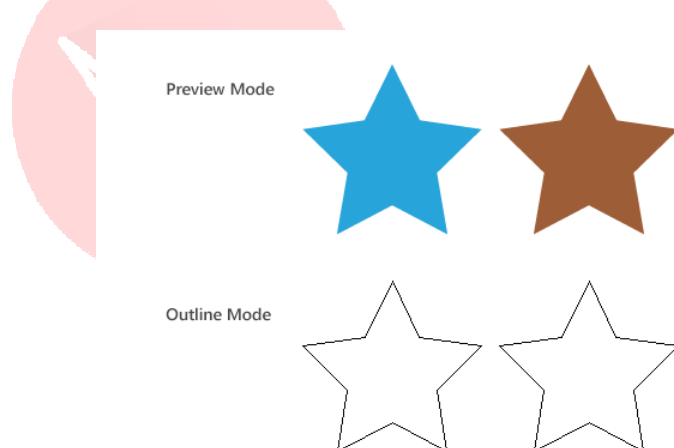

Slika 5.7. Podmeni Show daje vam mogućnost da odaberete informaciju koja će u tom delu biti prikazana

Način pregleda dokumenata

U toku rada na određenom dokumentu u Illustratoru možete izabrati različite načine da vršite pregled objekata koji se u njemu nalaze. Standardni, i onaj koji ćete najčešće koristiti je **Preview Mode** (prikazani način), koji vam omogućava da vršite promene u okviru dokumenta prateći njegov konačni izgled, tj. kako će dokument izgledati štampan ili na ekranu.

Drugi način da pregledate svoj dokument i objekte na stranicama je **Outline Mode** (konturni mod). Kada je ovaj način aktivan, Illustrator sakriva sve boje i efekte objekata u vašem dokumentu i prikazuje geometrijske oblike svih objekata. Iako sačinjen samo od crnih linija (vektorskih putanja) koje predstavljaju konture objekata u okviru dokumenta, ovaj način pregleda će vam biti koristan za poravnanje, lakši izbor i uređenje nekih skrivenih objekata itd. Menjanje načina pregleda vršite komandom **View > Preview/Outline** (u zavisnosti od toga koji je trenutno aktivan) ili najbrže – tastaturnom prečicom **Ctrl+Y**.

Slika 5.8. Gore je prikaz zvezda u Preview, a ispod njihov prikaz u Outline Modeu

Pitanje

Kojom tastaturnom prečicom možete prikazati sve stranice aktivnog dokumenta na radnoj površini?

- **Alt+Ctrl+0**
- Shift+Alt+1
- Ctrl+2
- Ctrl+Alt+A

Objašnjenje:

Tastaturna prečica **Alt+Ctrl+0** pokreće opciju **Fit All in Window** koja uveličava/umanjuje sve stranice, dok ne stanu cele u radnu površinu.

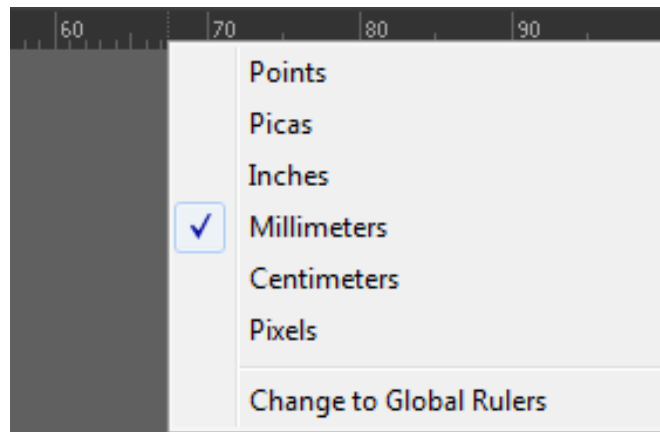
Overprint i Pixel Preview

U slučaju kada pravite grafiku koju ste namenili za štampanje, Illustrator vam nudi specijalan Preview Mode koji se zove **Overprint Preview**. Njemu pristupate komandom **View > Overprint Preview** ili tastaturnom prečicom **Alt+Shift+Ctrl+Y**. Na ovaj način možete videti najbolji prikaz, tj. kako će vaša grafika biti odštampana.

Kada pravite grafiku koju ste namenili za web, Illustrator vam nudi drugi Preview Mode, koji se zove **Pixel Preview**, koji pokrećete na **View>Pixel Preview** ili tastaturnom prečicom **Alt+Ctrl+Y**. Kao što smo već napomenuli, za razliku od Photoshopa, koji je rasterski program, Illustrator se bazira na vektorima. Web dizajnerima je veoma bitno da sliku koju spremaju za web pregledaju u ovom modu kako bi videli nazubljenost ivica u slučaju kada se grafika pretvori iz vektorske u rastersku. Shodno tome, ovaj mode, u suštini, prikazuje vektorsku grafiku kao rastersku, koju sačinjavaju pikseli. Kako biste ovo najbolje shvatili, uveličajte dokument do maksimuma i prelazite između Preview moda i Pixel Preview moda pomoću tastaturnih prečica. Videćete da se prilikom Pixel Preview moda stvara „mreža”. To su pikseli koji formiraju sliku kada je reč o rasterskoj grafici, odnosno, tako će vaša vektorska grafika biti prikazana kada je sačuvate kao rasterski dokument.

Lenjiri i vođice (Rulers & Guides)

Komandom **View > Rulers > Show Rulers** ili tastaturnom prečicom **Ctrl+R** možete dodati vertikalni i horizontalni lenjir (Rulers), koji mere X i Y koordinate aktivnog dokumenta. Desnim klikom na njega možemo izabrati merne jedinice u kojima želimo da bude prikazan. Svaka stranica u dokumentu, po standardu Illustratora, ima svoj lenjir i svoje koordinate X i Y, koje vertikalni i horizontalni lenjiri mere. To najbolje možete videti prelaskom s jedne na drugu stranicu. Lenjir meri njenu širinu i dužinu od tačke u gornjem levom uglu, koja će imati vrednost **X** i **Y** koordinate 0 (nula). Ukoliko želite da taj lenjir meri celokupni dokument, tj. da imate samo jedan lenjir za svaku stranicu (jedan horizontalni i jedan vertikalni), aktivirajte ga komandom **View > Rulers > Change To Global Rulers** ili tastaturnom prečicom **Alt+Ctrl+R**.

Slika 5.9. Meni za izbor aktivne merne jedinice na lenjiru otvara se desnim klikom

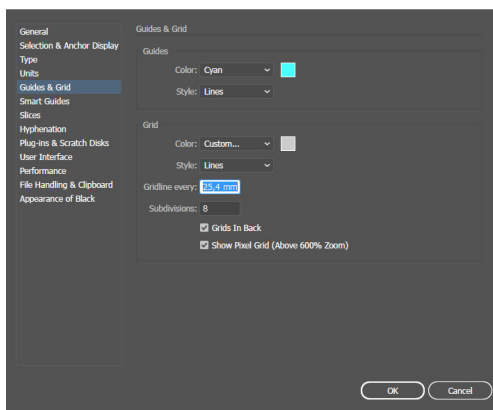
Lenjir standardno prikazuje veličine u aktivnim mernim jedinicama koje ste postavili kada ste kreirali dokument, ali to možete promeniti kada desnim tasterom miša kliknete na lenjir. Otvoriće se pop-up meni sa ponuđenim mernim jedinicama, a jednim klikom možete odabrati aktivnu.

Kada je lenjir vidljiv, kliknite u okviru njega levim tasterom miša i prevucite vođicu (**Guide**) na radnu površinu. Vođica je vidljiva na ekranu, ali samo kao pomagalo, što znači da se ne bi videla na sačuvanom dokumentu za štampu ili web. Ove vođice su veoma korisne za poravnanje objekata na stranicama dokumenta, posebno zato što imaju „magnete” (ta opcija se zove Snap) koji pomažu da se određeni objekat koji pomerate „prilepi” uz vođicu koju ste postavili. Već napravljenu vođicu možete podesiti ili dodatno pomeriti Selection ili Direct Selection alatima (alati u vidu crne i bele strelice na vrhu Tool Boxa, koji služe za selektovanje i izmeštanje vektorskih objekata), zaključati je komandom **View > Guides > Lock Guides**, sakriti i ponovo učiniti vidljivom komandom **View > Guides > Hide Guides**, i konačno izbrisati komandom **View > Guides > Clear Guides**. Kada izaberete neku od postojećih vođica tako što kliknete, koristeći Selection Tool, ona će biti prikazana u nešto tamnijoj boji od drugih.

Slika 5.10. Tamnijom bojom označena je trenutno aktivna, odnosno selektovana vođica

Boju i stil vođice možete podesiti u prozoru koji otvarate komandom **Edit > Preferences > Guides and Grid...**

Slika 5.11. Odeljak Guides & Grid u panelu Preferences

Pametne vođice (Smart Guides)

Za razliku od običnih vođica, koje sami nameštate na željeno mesto, pametne vođice (koje su po defaultu odmah uključene u Illustratoru) sam Illustrator uključuje za vas kako bi pomogao, posebno prilikom poravnanja objekata u stranicama. Aktivirane su kada je Smart Guides štrikliran u padajućem meniju View. Ukoliko nije, kliknite na **View > Smart Guides** ili upotrebite tastaturnu prečicu **Ctrl+U**. Sada, dok pomerate određeni objekat po radnoj površini, pojavljuju se različite pametne vođice koje vam asistiraju dok radite u Preview ili Outline modu. Komandom **Edit > Preferences > Smart Guides...** otvoriće se prozor u kojem možete da podesite da sve pametne vođice asistiraju i koje **Alignment Guides** pomažu prilikom poravnanja objekata koje crtate ili pomerate u odnosu na neke druge, prepoznajući im centar ili ivice.

Slika 5.12. Zelene vođice su Smart Guides, kao i polje sa prikazom vrednosti izmeštanja

- **Object Highlighting** – identifikuje i pokazuje konture objekata preko kojih prelazite mišem.
- **Transform Tools** – nazivi za transformisanje koje se trenutno izvršava na objektu, poput Rotate (rotiranje oko svoje ose) ili Scale (promena veličine).
- **Construction Guides** – pojavljuju se u trenucima kada pravite novi objekat, prateći uglove sličnih objekata ili zadate uglove. Za ovu opciju možete podešavati do šest različitih uglova identifikacije.

- **Anchor/Path Labels** – identifikuje i pokazuje tekstualno ime delova objekta preko kojih pređete mišem (Path – putanja, Anchor – sigurnosna tačka, Handle – pomoćna ručica krive linije) *Sve ovo će vam biti jasnije kada pređete lekciju crtanja alatom Pen.
- **Measurement Label** – identifikuje dimenziju objekta, dok ga pravite ili mu menjate veličinu. Takođe, pokazuju tačne koordinate Anchor Pointa (tačke usidrenja) ukoliko je opcija Anchor/Path Labels uključena.

Preporučene tastaturne prečice:

Ctrl++	uveličava trenutni prikaz na ekranu (držite Ctrl i taster +)
Ctrl+-	umanjiće trenutni prikaz na ekranu (držite Ctrl i taster -)
Ctrl+0	Fit Artboard in Window uveličava/umanjuje aktivnu stranicu, dok cela ne stane u radnu površinu.
Ctrl+1	uveličava/umanjuje aktivnu stranicu do razmere 1:1, tj. Actual Size .
Ctrl+Y	Preview/Outline (u zavisnosti od toga koji je trenutno aktivan)
Ctrl+R	možete dodati vertikalni i horizontalni lenjir (Rulers), koji mere X i Y koordinate aktivnog dokumenta

Tabela 5.1. Tastaturne prečice

Sažetak

- **Ctrl++** – uveličava trenutni prikaz na ekranu (držite Ctrl i taster +).
- **Ctrl+-** – umanjuje trenutni prikaz na ekranu (držite Ctrl i taster -).
- **Ctrl+0** – **Fit Artboard in Window** uveličava/umanjuje aktivnu stranicu, dok cela ne stane u radnu površinu.
- **Alt+Ctrl+0** – **Fit All in Window** uveličava/umanjuje sve stranice, dok cele ne stanu u radnu površinu.
- **Ctrl+1** – uveličava/umanjuje aktivnu stranicu do razmere 1:1, tj. **Actual Size**.
- Drugi način da pregledate svoj dokument i objekte na stranicama je **Outline Mode** (konturni mod). Kada je ovaj način aktivan, Illustrator sakriva sve boje i efekte objekata u vašem dokumentu i prikazuje geometrijske oblike svih objekata. Iako sačinjen samo od crnih linija (vektorskih putanja), koje predstavljaju konture objekata u okviru dokumenta, ovaj način pregleda biće vam koristan za poravnanje, lakši izbor i uređenje nekih skrivenih objekata itd. Menjanje načina pregleda vršite komandom **View > Preview/Outline** (u zavisnosti od toga koji je trenutno aktivan) ili, najbrže, tastaturnom prečicom **Ctrl+Y**.
- Komandom **View > Rulers > Show Rulers** ili tastaturnom prečicom **Ctrl+R** možete dodati vertikalni i horizontalni lenjir (Rulers), koji mere X i Y koordinate aktivnog dokumenta. Desnim klikom na njega možemo izabrati merne jedinice u kojima želimo da bude prikazan.